

Fīō, fierī, factus sum

- Fīō, fierī, factus sum

Fīō, fierī, factus sum

Ważne daty

1473 – rozpoczęcie budowy Kaplicy Sykstyńskiej

1511 – Michał Anioł Buonarroti namalował [fresk](#) *Stworzenie Adama*

1475-1564 – lata życia Michała Anioła Buonarroti'ego

Scenariusz dla nauczyciela

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

I. W zakresie kompetencji językowych. Uczeń:

1. zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego:

i) formy czasowników nieregularnych:

- esse i wybrane composita (possum, prosum, adsum, abssum),
- volo, nolo,
- eo i wybrane composita (abeo, redeo, obeo),
- fero i wybrane composita (affero, aufero, differo),
- tollo,
- fio,
- verba defectiva: odi, memini, coepi,
- verba deponentia i semideponentia.

Nauczysz się

wykazywać w praktyce znajomością czasownika *fīō, fierī, factus sum*;

rozwijać umiejętności czytania ze zrozumieniem tekstu w języku w języku łacińskim oraz odpowiadać na pytania związane z danym tekstem;

wypowiadać w języku łacińskim bazując na przeczytanym tekście.

Znaczenie czasownika *fio, fieri, factus sum*

TABELA 1

VERBUM			EXPLICATIO
Indicativus praesentis activi 1 persona sing.	Infinitivus	Indicativus perfecti passivi 1 persona sing.	forma passiva verbi faciō, facere, fēcī, factum
fīō	fieri	factus sum	

TABELA 2

Indicativus praesentis activi	
1. os. (Sing.)	fīō
2. os. (Sing.)	fīs
3. os. (Sing.)	fit
1. os. (Plur.)	fīmus
2. os. (Plur.)	fītis
3. os. (Plur.)	fīunt

Ćwiczenie 1

Wiedząc, że czasownik *fīō*, *fierī*, *factus sum* odmienia się jak czasowniki koniugacji IV, podane poniżej formy czasownika przenieś na właściwe miejsce w tabeli.

fīemus, *fīētis*, *fīam*, *fīēs*, *fīent*, *fīet*

Indicativus		
Imperfecti	Futuri I	
<i>fīebam</i>	
<i>fīebās</i>	
<i>fīēbat</i>	
<i>fīebāmus</i>	
<i>fīebātis</i>	
<i>fīebant</i>	

Fresk *Stworzenie Adama*

Michał Anioł Buonarroti, „Stworzenie Adama”, 1511, Kaplica Sykstyńska, Watykan, Wikimedia.org, domena publiczna

Umieszczenie fresku na suficie Kaplicy Sykstyńskiej, wikimedia.org, CC BY 2.5

Lucas Cranach Starszy, „Adam i Ewa”, 1528, Galeria Uffizi, Florencja, Włochy, wikimedia.org, domena publiczna

William Blake, „Urizen stwarzający świat” lub „Stworzenie świata”, 1794, Muzeum Brytyjskie, Londyn, Wielka Brytania, wikimedia.org, domena publiczna

Ćwiczenie 2

Po przeczytaniu fragmentu *Księgi Rodzaju* zaznacz, które z poniższych zdań są prawdziwe.

Id quod factum est ā Deō erat bonum.

Imprimīs Deus creāvit lūcem.

Deus diem et noctem creāvit.

Fragment *Księgi Rodzaju* (Rdz 1, 1-27)

Stanisław Wyspiański, witraż „Bóg Ojciec”, 1904, kościół franciszkanów w Krakowie, Wikipedia.org, domena publiczna

In principiō creāvit Deus cælum et terram. Terra autem erat **inānis** et vacuā, et **tenebræ** erant **super faciem abyssi**, et spīritus Deī **ferēbātur** super aquās. Dīxitque Deus: “**Fiat lūx**”. Et facta est lūx. Et vidit Deus lucem quod esset bona: et divisit lucem ac tenebrās. Appellāvitque Deus lūcem Diem et tenebrās Noctem. Factumque est **vesperē** et **māne**, diēs ūnus. Dīxit quoque Deus: “Fīat **firmāmentum** in mediō aquārum et dīvidat aquās ab aquīs”. Et fēcit Deus firmāmentum, dīvisitque aquās, quæ erant sub firmāmentō, ab hīs, quæ erant super firmāmentum. Et factum est ita. Vocāvitque Deus firmāmentum, Cælum. Dīxit autem Deus: “Fiant **lūmināria** in firmāmentō cæli, ut dīvidant diem ac noctem”. Et factum est ita. Dīxit quoque Deus: “**Prōdūcat** terra **animam** vīventem in **genere** suō: **iūmenta**, et **reptilia**, et bēstiās terræ secundum **speciēs** suās”. Factumque est ita. Et **ait** Deus: „Faciāmus hominem ad imāginem et **similitūdinem** nostram”. Et creāvit Deus hominem ad imāginem suam, ad imāginem Deī creāvit illum; masculum et fēminam creāvit eōs.

Tłumaczenie

Źródło

Ćwiczenie 3

Wybierz odpowiednie formy czasownika **fiō, fierī, factus sum**, uzupełniając w ten sposób zdania związane z przeczytanym fragmentem Księgi Rodzaju.

Deus fēcit hominem, ergō homō ā Deō.

Quōmodo Deus creāvit lūcem? Dīxit: “ lūx!”

Lūmināria ā Deō.

“ iūmenta, et reptilia, et bēstiās terræ secundum speciēs suās!”

fit

factus est

fiat

Fīunt

fīunt

facta sunt

Fīant

Facta sunt

fiant

Ćwiczenie 4

Wiedząc, że czasownik *fīō, fierī, factus sum* odmienia się jak czasowniki koniugacji IV, podane poniżej formy czasownika przenieś na właściwe miejsce w tabeli.

fierēmus, fieret, fierētis, fierēs, fierent, fierem

Coniunctivus	
Praesentis	Imperfecti
<i>fiam</i>	
<i>fīās</i>	
<i>fiat</i>	
<i>fīāmus</i>	
<i>fīātis</i>	
<i>fiant</i>	

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Omówienie drzeworytu *V.LS*

Drzeworyt podpisany „V.LS”, Analdi De Ansaldis ... Discursus legales, de commercio, et mercatura ... - Coloniae Allobrogum: apud fratres de Tourmes, 1751, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:V.LS.jpg), domena publiczna

Ćwiczenie 5

Uzupełnij zdania o odpowiednie formy czasownika **fīō, fierī, factus sum**. Odpowiedzi wpisuj tylko małymi literami.

1. Ego, quid futūrum sit, nesciō; quid possit, sciō.(Pliniusz Młodszy)
2. Caesar cūrāvit ut imperium suum maximum in cīvitāte .
3. Cicerō cōsul .
4. Tyrannus imperat ut pecūniā ; et pecunia fit.
5. Volentī nōn iniūria.
6. Poētae nāscuntur, ōrātōrēs .
7. Nihil sine causā potest.
8. Pāx concordiā .
9. Nēmō ignāvia immortalis .
10. Vōs ōrō ut discipulī optimī .
11. Quod tibi nōn vīs, alterī nē fēcerīs!

Ćwiczenie 6

Poniżej zostało zamieszczone tłumaczenie przeczytanego wcześniej skróconego fragmentu Księgi Rodzaju. Zostało ono zaczerpnięte z Biblii Tysiąclecia. Do zdań w języku polskim dopasuj ich łacińskie tłumaczenia.

Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię.

et spīritus Deī ferēbātur super aquās.

ciemność była nad powierzchnią bezmiaru wód,

In pīncipiō creāvit Deus cælum et terram.

a Duch Boży unosił się nad wodami.

et tenebræ erant super faciem abyssī,

Ziemia zaś była bezładem i pustkowiem:

Terra autem erat inānis et vacuā:

Ćwiczenie 7

Poniżej zostało zamieszczone tłumaczenie przeczytanego wcześniej skróconego fragmentu Księgi Rodzaju. Zostało ono zaczerpnięte z Biblii Tysiąclecia. Dopasuj do przetłumaczonych na język polski zdań ich łacińskie odpowiedniki.

Wtedy Bóg rzekł: *Niechaj się stanie światłość!*

Dixitque Deus: *Fiat lux.*

I stała się światłość

Appellavitque lucem Diem, et tenebras Noctem.

Bóg widząc, że światłość jest dobra, oddzielił ją od ciemności.

Et facta est lux.

I nazwał Bóg światłość dniem, a ciemność nazwał nocą.

Et vidit Deus lucem quod esset bona: et divisit lucem ac tenebras.

Ćwiczenie 8

Poniżej zostało zamieszczone tłumaczenie przeczytanego wcześniej skróconego fragmentu Księgi Rodzaju. Zostało ono zaczerpnięte z Biblii Tysiąclecia. Do zdań w języku polskim dopasuj ich łacińskie tłumaczenia.

I tak upłynął wieczór i poranek - dzień pierwszy. -

A potem Bóg rzekł: <I.Niechaj powstanie sklepienie w środku wód i niechaj ono oddzieli jedne wody od drugich! -

Uczyniwszy to sklepienie, Bóg oddzielił wody pod sklepieniem od wód ponad sklepieniem; a gdy tak się stało. -

Bóg nazwał to sklepienie niebem. -

A potem Bóg rzekł: *Niechaj powstaną ciała niebieskie, świecące na sklepieniu nieba, aby oddzielały dzień od nocy.* -

Vocavitque Deus firmamentum, Cælum.

Factumque est vespere et mane, dies unus.

Dixit autem Deus: *Fiant luminaria in firmamento cæli, ut dividant diem ac noctem.*

Et fecit Deus firmamentum, divisitque aquas, quæ erant sub firmamento, ab his, quæ erant super firmamentum

Dixit quoque Deus: *Fiat firmamentum in medio aquarum et dividat aquas ab aquis.*

Ćwiczenie 9

Poniżej zostało zamieszczone tłumaczenie przeczytanego wcześniej skróconego fragmentu Księgi Rodzaju. Zostało ono zaczerpnięte z Biblii Tysiąclecia. Do zdań w języku polskim dopasuj ich łacińskie tłumaczenia.

I stało się tak. –

Potem Bóg rzekł: *Niechaj ziemia wyda istoty żywe różnego rodzaju: bydło, zwierzęta pełzające i dzikie zwierzęta według ich rodzajów!* I stało się tak. –

A wreszcie rzekł Bóg: *Uczyńmy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam.* –

Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz. –

na obraz Boży go stworzył: –

stworzył mężczyznę i niewiastę. –

ad imāginem Deī creāvit illum;

masculum et fēminam creāvit eōs.

Et creāvit Deus hominem ad imāginem suam,

Dixit quoque Deus: *Prōdūcat terra animam vīventem in genere suō: iūmenta, et reptīlia, et bēstiās terræ secun*

Et ait Deus: *Faciāmus hominem ad imāginem et similitūdinem nostram.*

Et factum est ita.

Polecenie 1

Zapoznaj się z fragmentem książki Jana Parandowskiego *Mitologia Greków i Rzymian* zamieszczonym poniżej. Opisz po łacinie, w jaki sposób powstał świat według wierzeń starożytnych Greków i czym różni się ta wizja od przedstawionej we fragmencie *Księgi Rodzaju*.

Na początku był Chaos. Któż zdoła powiedzieć dokładnie, co to był Chaos? Niejedni widzieli w nim jakąś istotę boską, ale bez określonego kształtu. Inni – a takich było więcej – mówili, że to wielka otchłań. Z tej otchłani wyłoniły się dwa potężne bóstwa, pierwsza królewska para bogów: Uranos – Niebo i Gaja – Ziemia. Oni dali początek wielu pokoleniom bogów (...). Razem z bogami rodził się świat. Nad ziemią, która jako ład stały wydobyła się z chaosu, świeciło młode słońce. (...) Po nieznanach wzgórzach błądziły rzadkie zwierzęta. Z wolna rzeczy zaczęły przybierać znajome kształty. (...) Gwiazdy lśniły w ciemnych przestworzach nocy. (...) O powstaniu rodu ludzkiego różne były podania: że wyszedł wprost z ziemi, wspólnej macierzy wszystkiego, co żyje; że lasy i góry wydały ludzi na podobieństwo drzew i skał; że ludzie pochodzą od bogów – tego mniemania byli zwłaszcza królowie.

Słowniki

Słownik pojęć

Drzeworyt

1. technika graficzna polegająca na wyryciu rysunku w drewnianym klocku, pokryciu farbą i odbiciu na papierze;
2. odbitka wykonana tą techniką.

Fresk

1. technika malarstwa ściennego polegająca na malowaniu na wilgotnym podkładzie farbami zmieszanyymi z wodą, pozwalająca na uzyskanie bardzo trwałych malowideł; al fresco, al fresco;
2. malowidło wykonane tą techniką.

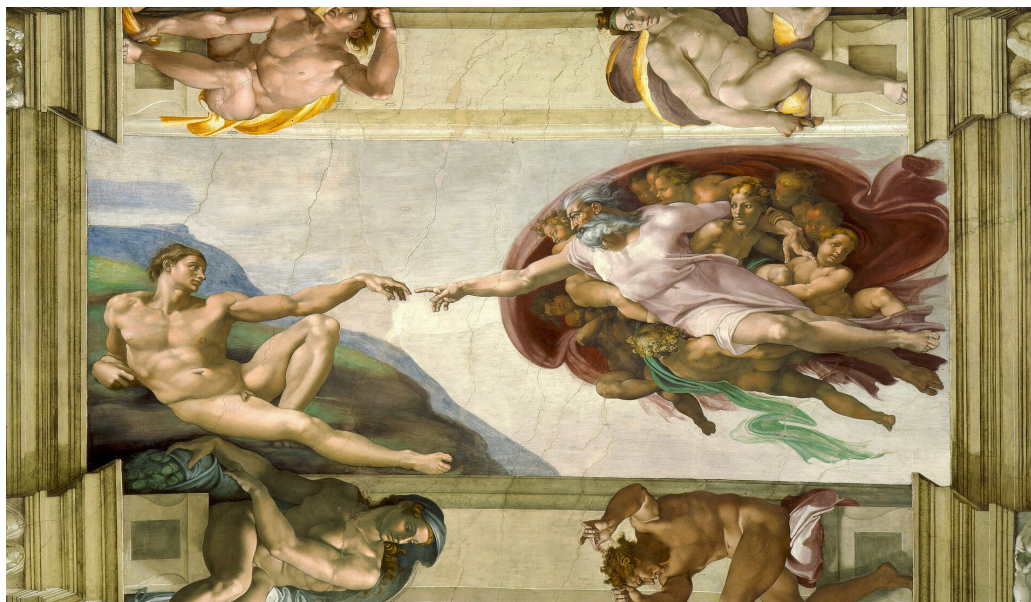
Urizen

w złożonej mitologii Williama Blake'a jest ucieleśnieniem konwencjonalnego rozumu i prawa. Zazwyczaj przedstawiany jest jako brodaty starzec.

Słownik łacińsko-polski

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Galeria dzieł sztuki

Michał Anioł Buonarroti, „Stworzenie Adama”, 1511, Kaplica Sykstyńska, Watykan, Wikipedia.org, domena publiczna

Bibliografia

Księga Rodzaju (1, 1-27) - tekst skrócony dla potrzeb ucznia; zaczerpnięty ze strony: http://www.vatican.va/archive/bible/nova_vulgata/documents/nova-vulgata_vt_genesis_lt.html

Jan Parandowski, *Mitologia Greków i Rzymian*, Warszawa 2006.

Fragment *Księgi Rodzaju* (Rdz, 1, 1-27), Poznań 2006.